

Rolul Curții Constituționale în apărarea principiului supremației Constituției

Petre Lăzăroiu¹

Ionița Cochințu²

Pornind de la tema conferinței la care ne aflăm aici – *Rolul Curților Constituționale în protecția valorilor constituționale*, vom prezenta aspecte referitoare la activitatea Curții Constituționale a României, în calitatea sa de garant al supremației Constituției.

Unul dintre principiile prevăzute în cuprinsul Legii fundamentale este acela potrivit căruia „în România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”. Însă acest principiu este doar enunțat, fără a fi descrise elementele și conținutul său concret, revenind Curții Constituționale, în calitate de *garant al supremației Constituției*, rolul de a interpreta Constituția și să determine conținutul acesteia, pe cale de interpretare, prin dezvoltarea jurisprudenței constituționale.

De asemenea, un alt principiu care stă la baza funcționării statului de drept este acela al separației și echilibrului puterilor în stat – legislativă, executivă și judecătorească.

Totodată, Constituția mai prevede că din **autoritatea judecătorească**, care este diferită și mai cuprinzătoare decât puterea judecătorească, face parte și Consiliul Superior al Magistraturii, care este *garantul independenței justiției*. Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:

a) 14 sunt aleși în adunările generale ale magistraților și validați de Senat; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecători și una pentru procurori; prima secție este compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;

¹ Petre Lăzăroiu, doctor în drept, judecător la Curtea Constituțională a României.

² Ionița Cochințu, doctor în drept, magistrat-asistent la Curtea Constituțională a României.

b) 2 reprezentanți ai societății civile, specialiști în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală, aleși de Senat; aceștia participă numai la lucrările în plen;

c) ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

(3) Președintele³ Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit (...).

(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.

În aplicarea acestor prevederi constituționale, legiuitorul ordinar a adoptat legi infraconstituționale, care să reglementeze modul de alegere a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, funcționarea și organizarea Consiliului Superior al Magistraturii etc, sens în care este și Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Recent, Curtea Constituțională a României a fost chemată să soluționeze o excepție de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, motivat de faptul că acestea nu sunt enunțate cu suficientă precizie pentru a-i permite cetățeanului (în cauză magistrat, membru al unei asociații profesionale) să își regleze conduita cu privire la **candidatura sa la alegerile pentru Consiliul Superior al Magistraturii**, nici interpretarea autorităților naționale nefiind constantă și coerentă pentru a atrage previzibilitatea legii. Astfel, s-a arătat că potrivit rolului și atribuțiilor conferite

³ Acesta poate fi ales dintre cei 9 judecători sau din cei 5 procurori;

de art.133⁴ și 134⁵ din Constituție, dar și din perspectiva modalității în care se iau hotărârile, atât în plen, cât și în secții, Consiliul Superior al Magistraturii este un organ colectiv, cu membri aleși pe durata **unui singur mandat**, având o serie de drepturi și îndatoriri stabilite atât prin Constituție, cât și prin legea organică. În baza art. 23 alin. (1) din Legea nr. 317/2004, „Consiliul Superior al Magistraturii funcționează ca organ cu activitate permanentă. Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau în plen sau în secții, potrivit atribuțiilor care revin acestora”.

Litigiul, practic, a avut la bază Hotărârea nr.338/2016 prin care Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a dispus declanșarea procedurii de **alegere doar pentru șase membri** ai Consiliului: un judecător de la Înalta Curte de Casație și Justiție, doi judecători de la curțile de apel, doi judecători de la judecătorii și un procuror de la parchetele de pe lângă tribunale. Plenul

4

Articolul 133

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției.
- (2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:
 - a) 14 sunt aleși în adunările generale ale magistraților și validați de Senat; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecători și una pentru procurori; prima secție este compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;
 - b) 2 reprezentanți ai societății civile, specialiști în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală, aleși de Senat; aceștia participă numai la lucrările în plen;
 - c) ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.
- (3) Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistrații prevăzuți la alineatul (2) litera a).
- (4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.
- (5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.
- (6) Președintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă.
- (7) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile, cu excepția celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2).

5

Articolul 134

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii.
- (2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot.
- (3) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție.
- (4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește și alte atribuții stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenței justiției.

Consiliului nu a declanșat procedura alegerii **tuturor membrilor care sunt desemnați prin vot**, conform gradului instanței sau parchetului, aspect generat **de o hotărâre recentă a Senatului României**, respectiv Hotărârea nr.28 adoptată la data de 7 martie 2016.⁶ Prin acest act, Senatul, la solicitarea Consiliului Superior al Magistraturii, a hotărât modificarea hotărârilor Senatului nr.44/2011, nr.4/2012, nr.36/2012, nr.43/2012, nr.3/2013 și nr.47/2013 sub aspectul duratei mandatelor membrilor Consiliului Superior al Magistraturii validați prin respectivele hotărâri. În urma modificării operate, Senatul a adoptat o soluție diametral opusă de cea însușită inițial, în sensul că fiecare membru al Consiliului Superior al Magistraturii a **fost validat pe un mandat de șase ani**, care va curge individual, independent de mandatele celorlalți membri, **iar nu pe restul de mandat rămas până la împlinirea termenului de 6 ani**.

Astfel, s-a observat existența unei interpretări diferite a aceluiași text de lege, făcută de aceeași autoritate.

Față de acestea, s-a susținut că împiedicarea Consiliului Superior al Magistraturii să funcționeze în parametrii săi constituționali, **prin hotărâri ale puterii legiuitoare** prin care se modifică intempestiv parametrii numirii membrilor deja validați pe o perioadă limitată, poate concretiza un blocaj instituțional, inclusiv un conflict între puterea legislativă și puterea judecătorească, principiul supremației Constituției și principiul legalității fiind de esența cerințelor statului de drept. Totodată, s-a susținut că, prin această practică, se încalcă dispozițiile Legii fundamentale, dar și recomandarea Comisiei de la Veneția ca membrii Consiliului să fie aleși de magistrații înșiși, la intervalul prevăzut de Constituția României pentru constituirea noului Consiliu, pentru a asigura legitimitatea democratică a Consiliului.

În acest context, remarcăm faptul că instanța de contencios constituțional a trebuit să se pronunțe asupra chestiunilor deduse judecării din perspectiva

⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.181 din 10 martie 2016.

controlului constituționalității dispozițiilor legale criticate în interpretarea pe care le-o conferă autoritățile publice implicate în procesul de alegere și numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii.

Curtea constituțională, în analiza aspectelor învederate, a pornit de la evaluarea comparativă a mandatelor și a altor organisme constituționale, iar concluzia a fost aceea că ceea ce urmărește legiuitorul constituant prin prevederile Legii fundamentale este determinarea duratei mandatului constituțional, spre exemplu mandatul membrilor Curții Constituționale, Curții de Conturi, al celor două Camere ale Parlamentului și, în cauza de față, al Consiliului Superior al Magistraturii. Analizând situația Curții Constituționale, astfel cum este reglementată la art.142 alin.(2) din Constituție, potrivit căruia „Curtea Constituțională se compune din 9 judecători, numiți pe un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit”, iar potrivit art.145 din Constituție, „Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia”, Curtea a reținut că judecătorul constituțional nu îndeplinește un mandat individual, deoarece mandatul constituțional aparține Curții Constituționale, în ansamblu său.

Astfel, Curtea a constatat că în ceea ce privește dispozițiile legale criticate care prevăd că *„Durata mandatului membrilor aleși ai Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani, fără posibilitatea reinvestirii.[...]”*, acestea sunt constituționale în măsura în care persoana aleasă pentru ocuparea unui loc vacant își exercită calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii pentru restul de mandat rămas până la expirarea termenului de 6 ani⁷.

În argumentarea soluției pronunțate, instanța constituțională a reținut că este obligată să se pronunțe asupra dispozițiilor legale în noua interpretare pe care autoritățile publice implicate (Senatul României și Consiliul Superior al Magistraturii) le-o conferă și să constate neconstituționalitatea acestora prin

⁷ <https://www.ccr.ro/noutati/COMUNICAT-DE-PRES-204>

raportare la prevederile constituționale cuprinse în art.1 alin.(5) care consacra principiul supremației Constituției și obligația respectării legilor, în componenta referitoare la claritatea și previzibilitatea normelor, și în art.133 alin.(4) care stabilește durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii. Durata mandatului constituțional și legal al Consiliului vizează autoritatea publică, în ansamblul său, în vreme ce persoanele alese dobândesc calitatea de membru al acestuia și o exercită până la împlinirea termenului de 6 ani. Prin urmare, având în vedere trăsătura Consiliului Superior al Magistraturii de organism colegial, mandatul membrilor săi expiră la împlinirea termenului de 6 ani, deci la aceeași dată pentru toți membrii. Cu alte cuvinte, persoanele care dobândesc calitatea de membru al Consiliului pe parcursul termenului de 6 ani, ocupând un loc vacant în cadrul organismului colegial, își vor îndeplini atribuțiile legale și constituționale de la data validării sau alegerii în funcție, după caz, pentru restul de mandat rămas până la expirarea acestui termen. Orice interpretare contrară, în sensul că fiecare membru al Consiliului Superior al Magistraturii poate fi validat sau ales pe un mandat întreg de 6 ani, care curge individual, independent de mandatele celorlalți membri, este neconstituțională.⁸

Ca o concluzie, arătăm că viața politică și juridică, precum și opinia publică sunt din ce în ce mai preocupate de modul în care sunt așezate, organizate și funcționează atât puterile în stat, cât și autoritățile și instituțiile publice⁹, în general, context în care revine Curții Constituționale, în calitate de garant al supremației Constituției, rolul de a veghea la respectarea tuturor principiilor enunțate în cuprinsul Legii fundamentale.

⁸ <https://www.ccr.ro/noutati/COMUNICAT-DE-PRES-204>

⁹ <https://www.ccr.ro/uploads/cochintu.pdf>